

[Jongvolwassenen in plattelandsregio's]

Factoren waarom jongvolwassenen in plattelandsregio's blijven wonen



Paulien Schoonoort

Groningen, februari 2014

Jongvolwassenen in plattelandsregio's

Factoren waarom jongvolwassenen in plattelandsregio's blijven wonen

Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen
Masterscriptie Culturele Geografie

Groningen, februari 2014

Begeleidster: dr. T. Haartsen
Tweede beoordelaar: prof. dr. D. Strijker

Paulien Schoonoort
Studentnummer: S2076152
Contact: paulienschoonoort@hotmail.com

Voorwoord

Voor u ligt mijn laatst geschreven stuk van de studie Culturele Geografie, de Masterscriptie. Met deze scriptie komt voor mij dan ook een einde aan het studeren na een periode van zeven en een half jaar. Veel geleerd, veel ontdekt en veel kennis opgedaan in al die jaren. Het tot een goed einde brengen van deze studiejaren, heb ik niet alleen aan mezelf te danken en daarom wil ik een aantal mensen bedanken.

In het bijzonder wil ik mijn scriptiebegeleidster dr. Tialda Haartsen bedanken. Doordat ik in het begin van de Master veel moeite had met de overige vakken, kwam het schrijven van deze scriptie al gauw op een laag pitje te staan. Toen ik de draad van mijn scriptie weer oppakte heeft ze motivatie overgebracht, veel kennis met mij gedeeld en tevens ook veel geduld met mij gehad. Bedankt hiervoor.

Daarnaast wil ik mijn vader, zus, zwager en vrienden bedanken voor alle steun, support en begrip die ze mij hebben gegeven de afgelopen jaren. Jullie steun heeft er een bijdrage aan geleverd dat ik zo ver door ben gaan studeren. En in nagedachtenis van mijn moeder, die mijn doorzettingsvermogen telkens nog een stukje groter maakt.

Tot slot wil ik alle lezers van deze scriptie veel leesplezier wensen.

Paulien Schoonoort

Groningen, februari 2014

Samenvatting

Veel plattelandsgebieden in Nederland ondervinden een netto uitmigratie van jongvolwassenen. Met name de bevolking tot 20 jaar neemt de komende jaren af op het platteland. Er is gekozen om onderzoek te doen naar jongvolwassenen blijvers, en welke factoren meespelen in de beslissing om te willen blijven wonen op het platteland in Nederland. Aanleiding tot dit onderzoek is dat onderzoek naar de verhuisgeneigdheid van en naar plattelandsgebieden zich tot nu toe vooral richtte op de motieven voor migratie van en naar plattelandsgebieden van de vertrekkers en de terugkeerders, en minder op de blijvers. Over de motieven en kenmerken van blijvers is relatief weinig bekend. In dit kader wordt in dit onderzoek antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvraag: ***“Welke factoren leiden er toe dat een deel van de jongvolwassenen in plattelandsregio’s blijft wonen?”***

Het beantwoorden van deze onderzoeksvraag is gedaan aan de hand van kwantitatief onderzoek, op basis van data van WoonOnderzoek Nederland uit 2012. Een binary logistic regression is uitgevoerd om te achterhalen welke factoren invloed hebben op de verhuisintenties van jongvolwassenen die op het platteland wonen. Er is één regressie uitgevoerd, waarin alle jongvolwassenen van 17 tot 30 jaar, die op het platteland wonen, zijn meegenomen.

Op basis van de literatuur en regressie-uitkomsten zijn er factoren achterhaald die van invloed zijn op de geneigdheid van plattelandsjongvolwassenen om niet binnen twee jaar te willen verhuizen.

Plaatsverbondenheid heeft een grote invloed op de verhuisgeneigdheid van jongvolwassenen die op het platteland wonen. Des te meer deze jongvolwassenen tevreden zijn met hun huidige woning, des te minder zij geneigd zijn om te gaan verhuizen. Dit geldt tevens wanneer zij zich gehecht voelen aan de huidige woning en aan de huidige buurt waarin zij wonen. Het verbonden voelen aan een plaats, heeft dus een grote invloed op de geneigdheid van jongvolwassenen om niet te verhuizen.

Een andere invloedrijke factor is het hebben van een partner. Wanneer een jongvolwassene die op het platteland woont een partner heeft, dan is deze jongvolwassene minder geneigd om te gaan verhuizen. Wanneer iemand een partner heeft, is diegene wellicht eerder gesetteld dan iemand zonder partner. Iemand zonder partner is nog vrijer om te gaan en staan waar diegene wil. Met een partner is de beslissing om te verhuizen een gezamenlijke keuze.

Sociale contacten in de woonomgeving spelen ook een positieve rol in de verhuisgeneigdheid van jongvolwassenen op het platteland. Wanneer een jongvolwassene veel contact met directe burens heeft, heeft diegene minder intenties om te gaan verhuizen. Deze goede sociale contacten in de buurt kunnen zorgen voor een sterkere identificatie met de lokale bevolking, wat het willen blijven wonen op het platteland ten goede komt.

Een andere positieve factor op de geneigdheid van jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen, is het verantwoordelijkheidsgevoel voor de leefbaarheid in de buurt. Des te meer een jongvolwassene dit verantwoordelijkheidsgevoel heeft, des te meer diegene de intentie heeft om niet te gaan verhuizen. Deze jongvolwassenen voelen zich dan nauw betrokken bij de buurt; voelen identificatie met de buurt. Leefbaarheid is in dit opzicht dus verbonden aan plaatsverbondenheid.

De laatste factor die een positieve invloed heeft op de intenties van jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen vanaf het platteland, is de leeftijd van deze jongvolwassenen. Wanneer een jongvolwassene in de leeftijd van 17 tot en met 30 wat ouder is binnen deze categorie, is deze jongvolwassene meer geneigd om te blijven wonen op het platteland. Een oorzaak hiervoor kan zijn dat wat oudere jongvolwassenen zich al meer gesetteld hebben. Wellicht hebben zij hun studie al afgerond en hebben zij werk. Jongere jongvolwassenen hebben daarin nog meer keuzes te maken.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen	7
1.3 Structuur rapport/ leeswijzer	7
2. THEORETISCH KADER	8
2.1 Stad en platteland	8
2.2 Human Capital Theory en Life Course Approach	9
2.3 Educatie en werkgelegenheid	10
2.4 Sociale kenmerken	11
2.5 Plaatsverbondenheid	11
2.6 Leefbaarheid	12
2.7 Conceptueel model	14
3. METHODOLOGIE	15
3.1 Keuze methode	15
3.2 Data verzameling	15
3.2.1 Data van WoON	15
3.2.2 Representativiteit WoON	16
3.3 Variabelen	17
3.3.1 Afhankelijke variabele	17
3.3.2 Onafhankelijke variabelen	17
3.5 Data verwerking	20
3.6 Reflectie data WoON	21
4. RESULTATEN	22
4.1 Platteland, stedelijk gebied en niet-verhuisintenties	22
4.2 Frequenties onafhankelijke variabelen	22
4.3 Regressie resultaten	26
5. CONCLUSIE	29
LITERATUURLIJST	31

1. Inleiding

De inleiding geeft de aanleiding, doelstelling en onderzoeksvragen van dit onderzoek weer. Tevens wordt de structuur van dit rapport weergegeven.

1.1 Aanleiding

Deze scriptie gaat over jongvolwassenen die in plattelandsregio's wonen, en welke factoren er aan ten grondslag liggen waarom een deel van deze jongvolwassenen in plattelandsregio's willen blijven wonen.

Veel plattelandsgebieden in Nederland ondervinden een netto uitmigratie van jongvolwassenen. Met name de bevolking tot 20 jaar neemt de komende jaren af. In plattelandsgebieden zal het aandeel jongeren tot 20 jaar in deze leeftijdsgroep met 21% afnemen tussen 2007 en 2025 (CBS, 2008). Tevens neemt de bevolking van 65 plus in deze periode toe. Er treedt dus ontgroening en vergrijzing op in de plattelandsgebieden in Nederland. Het volgen van hoger onderwijs en het zoeken naar werkgelegenheid zijn twee drijfkrachten die belangrijk zijn in deze uitmigratie van jongvolwassenen (Thissen, et al. 2010). De consequenties van deze selectieve uitmigratie van jongvolwassenen wordt als bedreiging gezien voor de economische ontwikkeling en het imago van de plattelandsgebieden. Plattelands uitmigranten zijn meestal jong en goed opgeleid, met het vermogen om naar stedelijke gebieden te verhuizen voor educatie en werkgelegenheid. Echter, niet-economische motivaties om uit plattelandsgebieden weg te gaan zijn ook aanwezig, welke onder andere betrekking hebben tot de kwaliteit van leven en sociale relaties (Stockdale, 2002). Plattelandsleven worden gezien als goede plaatsen om op te groeien, maar niet noodzakelijk voor jonge mensen om er te blijven (Glendinning, et al., 2003). Dit kan het vertrekken van een deel van de jongeren vergroten.

Aanleiding tot dit onderzoek is dat onderzoek naar de verhuisgeneigdheid van en naar plattelandsgebieden zich tot nu toe vooral richtte op de motieven voor migratie van en naar plattelandsgebieden van de vertrekkers en de terugkeerders, en minder op de blijvers (Bijker, et al. 2012; Bijker & Haartsen, 2011; Haartsen & Thissen, 2013; Stockdale, 2002; Thissen, et al. 2010). Over de motieven en kenmerken van blijvers is relatief weinig bekend. Daarom is gekozen om onderzoek te doen naar jongvolwassen blijvers, en welke factoren meespelen in de beslissing om te willen blijven wonen op het platteland in Nederland. Dit is onderzocht op basis van kwantitatief onderzoek. Voor de groep jongvolwassenen is gekozen, omdat ontgroening in plattelandsgebieden een recent fenomeen is.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Dit onderzoek heeft als doel te verklaren welke factoren er toe leiden dat een deel van de jongvolwassenen in plattelandsregio's blijft wonen.

Op basis van deze doelstelling is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

“Welke factoren leiden er toe dat een deel van de jongvolwassenen in plattelandsregio's blijft wonen?”

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn er een aantal deelvragen opgesteld:

- Welke achtergrondkenmerken van jongvolwassenen dragen bij aan de geneigdheid van deze jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen uit plattelandsgebieden?
- In hoeverre dragen de sociale relaties bij aan de geneigdheid van jongvolwassenen in plattelandsregio's om niet te gaan verhuizen?
- Welke factoren van plaatsverbondenheid zijn van invloed op de geneigdheid van jongvolwassenen om te willen blijven wonen op het platteland?
- Welke aspecten van leefbaarheid in de buurt waar jongvolwassenen wonen, spelen een rol in de geneigdheid van deze jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen?

1.3 Structuur rapport/ leeswijzer

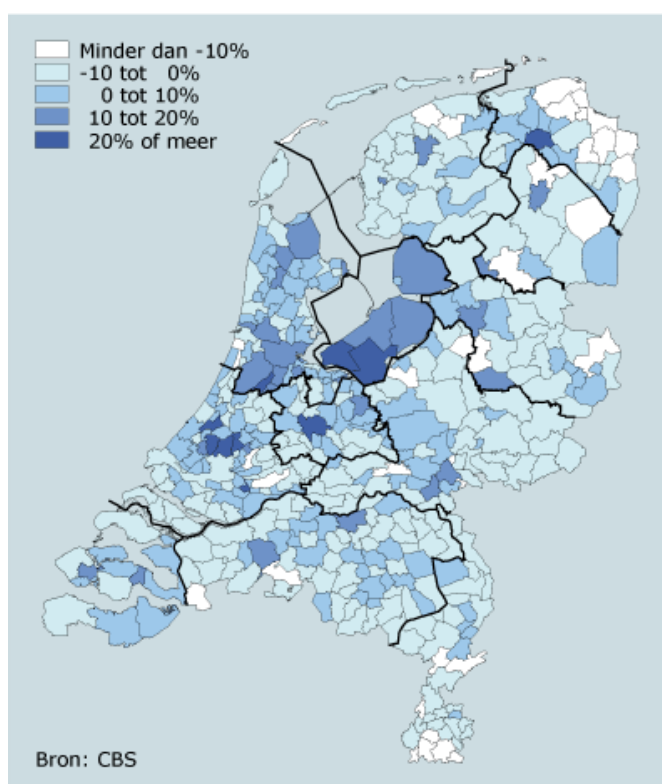
De theorieën en concepten die centraal staan in dit onderzoek zijn beschreven in hoofdstuk 2. Aan het einde van dit hoofdstuk staat het conceptuele model beschreven. In het derde hoofdstuk wordt de methodologie besproken; de keuze van de methode, de dataverzameling en verwerking en de gebruikte variabelen komen aan de orde. In hoofdstuk 4 worden de gevonden resultaten beschreven. Hoofdstuk 5 presenteert de conclusies.

2. Theoretisch kader

De geneigdheid om wel of niet te gaan verhuizen of te migreren kan verklaard worden vanuit een aantal theorieën en aansluitende concepten, welke in dit hoofdstuk worden behandeld. Eerst wordt in dit hoofdstuk een kader geschetst over de bevolking in de stad en op het platteland.

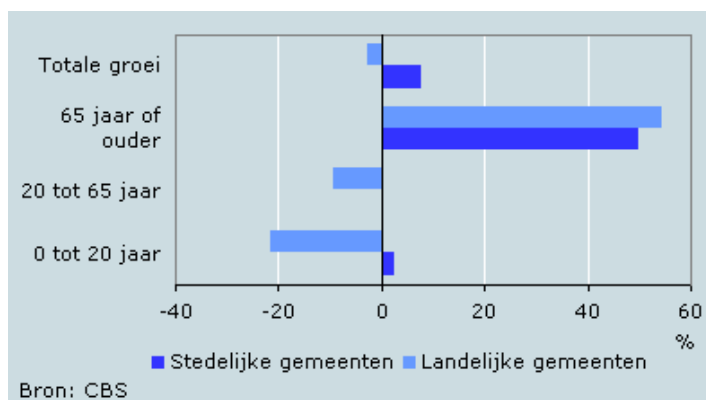
2.1 Stad en platteland

Zoals in de inleiding aangegeven is er sprake van een netto uitmigratie van jongvolwassenen vanuit het platteland. In 2007 woonde bijna de helft van de Nederlandse bevolking in een stedelijke gemeente (CBS, 2008). Op dat moment woonde een derde in een landelijke gemeente. De rest van



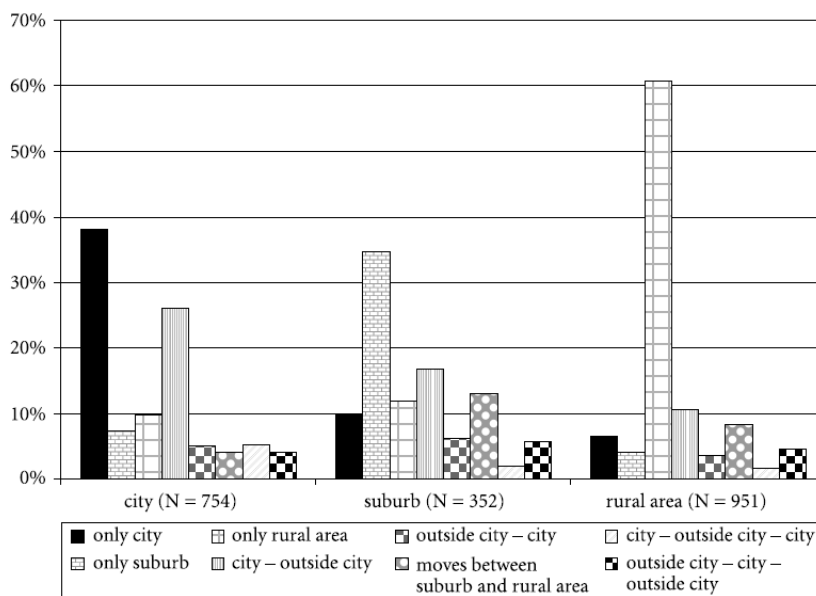
Figuur 1: Bevolkingsgroei per gemeente, 2007-2025, CBS (2008)

In landelijke gemeenten neemt het aandeel van de bevolking van 0 tot 20 jaar zelfs aanzienlijk af, met 21% (figuur 2). De omvang van de groep van 20 tot 65 jaar zal dalen met 9%. In 2025 zal vooral het aandeel 65-plussers sterk zijn toegenomen (CBS, 2008). Er is dus sprake van ontgroening en vergrijzing.



Figuur 2: Bevolkingsgroei naar leeftijdsgroep en stedelijkheid, CBS (2008)

Uit de gepresenteerde cijfers van het CBS is niet veel af te leiden over de groep jongvolwassenen die niet migreren. Aan de hand van andere verhuisbeweging statistieken tussen gemeenten, is gebleken dat per jaar nog geen 10% van de jongvolwassenen tussen de 15 en 30 jaar naar een andere gemeente verhuist (Haartsen, 2012). Hierop gebaseerd is dus te zeggen dat het grootste gedeelte van de jongvolwassenen blijvers zijn. Feiten et al. (2008) bevestigen dit ook met hun onderzoek, waaruit blijkt dat mensen over het algemeen in de regio blijven wonen waar zij zijn geboren en opgegroeid. Figuur 3 geeft de ruimtelijke levenspaden van mensen van 18 tot 40 jaar weer, na het verlaten van het ouderlijk huis. Omdat dit onderzoek met name over de blijvers gaat, wordt alleen deze groep aangestipt. In steden, plattelandsgebieden en suburbane gebieden is de kans het grootst dat mensen in de omgeving waar ze zijn opgegroeid zullen blijven wonen. In de figuur zijn dit de drie kolommen met de hoogste percentages. Met name de rurale woonomgeving springt er uit; ruim 60% van de 18 tot 40 jarigen blijft in de rurale omgeving wonen na het verlaten van het ouderlijk huis.



Figuur 3: Ruimtelijke levenspaden na het verlaten van het ouderlijk huis tot de leeftijd 40, op geboorte woonomgeving (Feiten et al., 2008, pagina 150).

2.2 Human Capital Theory en Life Course Approach

De *Human Capital Theory* staat voor de economische benadering van migratie-intenties. Sjaastad (1962) behandelt migratie als een investering, waarin zowel de kosten als opbrengsten van een verhuizing een rol spelen. Wanneer de opbrengsten de kosten compenseren, dan zal iemand verhuizen (Sjaastad, 1962).

De kosten kunnen ten eerste ontstaan door de kosten van een verhuizing, zoals een stijging in de uitgaven wat betreft voedsel, onderdak en/of vervoer. Tevens worden psychische kosten gemaakt bij het veranderen van iemand zijn omgeving. Hierbij kan worden gedacht aan het verlaten van de bekende omgeving, familie en vrienden. Hoewel psychische kosten geen economische kosten zijn, is dit wel een belangrijke factor in het migratieproces; er zal meer migratie plaatsvinden wanneer de psychische kosten nul zouden zijn (Sjaastad, 1962).

Tegenover de kosten, staan de opbrengsten van een verhuizing. Veranderingen in nominale inkomsten, veranderingen in de werkgelegenheid en/of veranderingen in kosten van een verhuizing

kunnen een positieve of negatieve bijdrage leveren aan verhuisintenties (Sjaastad, 1962). Wanneer iemand hogere positieve opbrengsten ondervindt dan de kosten, zal diegene dus overgaan tot een verhuizing.

Een andere benadering van migratie-intenties is de *Life Course Approach*. De Life Course Approach ziet de beslissing om te verhuizen als afhankelijk van verschillende gebeurtenissen in het leven (Cooke, 2008). Gebeurtenissen in iemand zijn of haar levenspad hebben invloed op andere dingen in het leven, zoals huwelijk, kinderen krijgen, werk vinden of verliezen. Verhuizen of niet verhuizen staat hier dus mee in verband. Wanneer iemand bijvoorbeeld geen werk kan vinden in de regio waar diegene woont, kan er voor gekozen worden om te gaan verhuizen naar een regio met een hogere werkgelegenheid. Echter mensen zonder baan hebben lagere verhuisintenties vergeleken met werkende mensen (Antolin & Bover, 1997). Verhuizen naar een andere regio kan een baan opleveren, maar er zijn ook andere factoren die meespelen in de beslissing om te gaan verhuizen, zoals de gezinssamenstelling; het hebben van een partner en/of kinderen (Cooke, 2008). Deze gebeurtenissen hebben dus invloed op de verhuisintenties.

Met name jongvolwassenen tot 30 jaar verhuizen vaker dan mensen die ouder zijn (PBL, 2013). Zij krijgen een nieuwe baan, beginnen een andere opleiding of gaan samenwonen. Na het 30^e levensjaar raken de meeste mensen meer gesetteld en wordt er minder verhuisd.

2.3 Educatie en werkgelegenheid

Hoog opgeleide jongvolwassenen verlaten vele rurale gebieden in noordwest Europa (Thissen et al., 2010). Zo is dit ook het geval in Nederland. Volgens Stockdale (2006) wordt deze uitmigratie van jongvolwassenen gezien als een bedreiging voor de economische ontwikkeling en het imago van deze plattelandsregio's.

Het blijven wonen in de regio waar men is geboren is niet vanzelfsprekend, maar is een resultaat van een individuele levensloop beslissing (Garasky, 2002; Mulder, 2003 in Thissen et al., 2010). Door de globalisatie van economische, sociale en culturele processen, zijn mensen meer individueel gericht geworden. Dit betekent dat jonge mensen minder afhankelijk zijn geworden van de kansen en mogelijkheden binnen de regio waar ze zijn geboren (Liefbroer & De Jong Gierveld, 1995 in Thissen et al., 2010).

Wanneer jongvolwassenen van middelbaar naar hoger onderwijs gaan is daarin cruciaal, omdat hoger onderwijs één van de belangrijkste drijfkrachten van jongvolwassenen is om te gaan migreren (Mulder & Clark, 2002 in Thissen et al., 2010). De meeste rurale gebieden hebben minimale educatieve mogelijkheden. En tevens willen veel jongvolwassenen hun hogere educatie volgen in een stedelijk gebied. Toch zullen niet alle jongvolwassenen die hoger onderwijs volgen hun thuisregio verlaten. Zij reizen op en neer naar een universiteit of HBO in een stedelijk centrum in de buurt (Thissen et al., 2010).

Toetreding tot de arbeidsmarkt is nog een belangrijke drijfkracht om te beslissen om te blijven of te migreren. Werkgelegenheidsmogelijkheden, in het bijzonder voor de hoger opgeleiden, zijn relatief schaars in vele perifere rurale gebieden (Bjarnason & Thorlindsson, 2006). Wanneer mensen er in geloven dat werkperspectieven ergens anders beter zijn, dan domineren de migratie intenties.

Tevens, voor het streven naar educatie, werk en andere belangen buiten de eigen gemeenschap, is het niet vereist om banden met familie en vrienden te verbreken wanneer je vertrekt (Bjarnason & Thorlindsson, 2006). Met de technologie en mobiliteit van tegenwoordig kunnen relaties eenvoudiger onderhouden worden en is de keuze om te gaan migreren voor educatie en werk makkelijker dan voorheen. Tevens worden sociale netwerken en sociale relaties op individuele basis gekozen, op basis van interesses, ambities en verplichtingen van individuen, in plaats van op geografische nabijheid (Beck, 1992 in Bjarnason & Thorlindsson, 2006).

Als er wordt gekeken naar verschillen in geslacht wat betreft migratie voor educatie en werkgelegenheid, dan blijkt dat rurale vrouwen vaker hun thuisgemeenschap verlaten dan rurale mannen, zij zijn dus eerder geneigd om te gaan migreren (Bjarnason & Thorlindsson, 2006; Stockdale, 2002). Dit geldt niet alleen voor mensen uit rurale omgevingen. Door Glendinning et al. (2003) is vastgesteld dat meiden vaker de intentie hebben om te verhuizen dan jongens. Dit heeft met name met sociale controle te maken. Een andere factor waarom meiden meer geneigd zijn om te vertrekken, is door de beroepsperspectieven in de woonplaats of regio (Hamilton & Seyfrit, 1993). Hier zijn ze vaak niet tevreden over en ze werken graag in een andere sector dan mannen, waarvoor op het platteland vaak minder banen te vinden zijn. Jongvolwassen vrouwen streven meer naar hogere educatie dan mannen en zijn meer georiënteerd op educatie wat leidt tot werk in de commerciële dienstverlening en de niet-commerciële dienstverleningsector (Thissen et al., 2010).

2.4 Sociale kenmerken

Er is al een aantal keren genoemd dat verhuisintenties van jongvolwassenen samenhangen met de sociale omgeving. De directe sociale omgeving beïnvloedt de keuze om wel of niet te gaan verhuizen of te migreren. Thissen et al. (2010) hebben in hun onderzoek beschreven dat wanneer ouders in dezelfde plaats of regio zijn geboren, jongeren meer geneigd zijn om in het gebied te blijven wonen. Jongvolwassenen die zich sterk identificeren met de lokale bevolking en meer trots zijn op hun achtergrond dan andere jongvolwassenen, hebben minder kans om te gaan migreren (Bjarnason & Thorlindsson, 2006). Jongeren die vertrekken, doen dit vaak omdat familie en vrienden dit voorheen ook hebben gedaan (Stockdale, 2002).

2.5 Plaatsverbondenheid

Als er wordt gekeken naar factoren die de verhuisintenties van jongvolwassenen beïnvloeden, dan dient tevens de theorie van plaatsverbondenheid in kaart gebracht te worden. Vanclay et al., (2008; pagina 8) beschrijven plaatsverbondenheid als *“it refers specifically to the extent to which an individual has positive feelings about their local environment and/or community”*.

Hidalgo & Hernandez (2001) borduren op deze definitie voort. Zij hebben een studie uitgevoerd waarin plaatsverbondenheid op drie verschillende schalen is getoetst, namelijk het gehecht voelen aan het huis, de buurt en de plaats/stad waarin men woont. De resultaten geven weer dat plaatsverbondenheid zich in verschillende mate en verschillende bereiken ontwikkelt (Hidalgo & Hernandez, 2001). Plaatsverbondenheid is op alle drie schaalniveaus aanwezig bij mensen. Echter is de gehechtheid aan de buurt daarin het zwakste, mensen voelen zich meer gehecht aan hun huis of plaats/stad waarin ze wonen (Hidalgo & Hernandez, 2001).

Gustafson (2001) definieert nog drie andere elementen die weergeven hoe mensen zich gehecht voelen aan een plaats, namelijk jezelf, anderen en de omgeving. Jijzelf geeft een persoonlijke betekenis aan een plaats. Anderen zorgen er bijvoorbeeld voor dat jij je door sociale relaties gehecht voelt aan een plaats. De fysieke omgeving van een plaats kan er tevens voor zorgen dat iemand zich er aan gehecht voelt. Deze drie punten zijn vergelijkbaar met de sociale plaatsverbondenheid en de fysieke plaatsverbondenheid die Hidalgo & Hernandez (2001) definiëren. Sociale plaatsverbondenheid is groter dan de fysieke plaatsverbondenheid (Hidalgo & Hernandez, 2001). Dit wil zeggen dat door de sociale dimensie in de buurt, bijvoorbeeld gehechtheid aan de sociale relaties met buurtbewoners, mensen zich meer gehecht voelen aan een plek dan door de fysieke middelen in de buurt, zoals de bebouwing of monumenten.

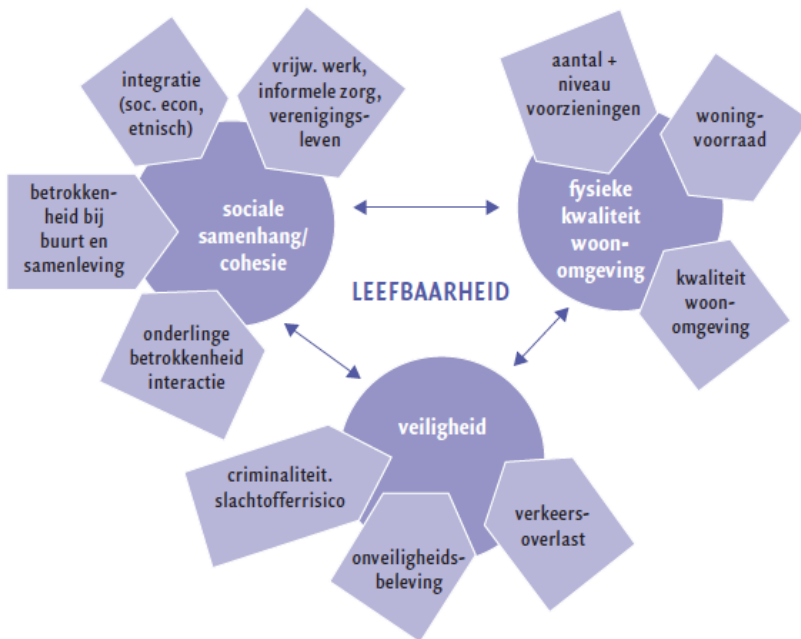
Hidalgo & Hernandez (2001) hebben tevens een verschil gevonden in plaatsverbondenheid in geslacht en leeftijd. Vrouwen zijn meer gehecht aan plaatsen dan mannen. Hier wordt dan gesproken over mannen en vrouwen en plaatsen in het algemeen en niet over mannen en vrouwen alleen uit een rurale omgeving.

Tevens stijgt de gehechtheid aan een plek, naarmate de leeftijd ouder wordt. Op jongere leeftijd voelen mensen meer plaatsverbondenheid aan de plaats/stad, dan dat mensen van middelbare leeftijd doen (Hidalgo & Hernandez, 2001). Zij voelen meer gehechtheid aan hun huis.

2.6 Leefbaarheid

Als laatste speelt de term leefbaarheid ook een rol in de geneigdheid van jongvolwassenen om te gaan verhuizen/ migreren of niet. Pacione (1990) definieert leefbaarheid als volgt: *'liveability is a quality that is not an attribute inherent in the environment, but is a behaviour related function of the interaction between environmental characteristics and person characteristics'*. Leefbaarheid is dus een begrip dat de verhouding tussen mens en leefomgeving weergeeft (Cox et al., 2009). De omgeving is daarbij het object. Vanuit menselijk perspectief wordt gekeken naar de omgeving. De mens geeft de omgeving betekenis in termen van leefbaarheid. Hierbij is het voor bewoners belangrijk of de omgeving aansluit op de wensen en behoeften die zij stellen aan het leven (Cox et al., 2009).

In figuur 4 laten De Hart et al. (2002) zien welke drie aspecten volgens hen van invloed zijn op de leefbaarheid van een persoon. Dit zijn sociale samenhang of cohesie, de fysieke kwaliteit van de woonomgeving en veiligheid.



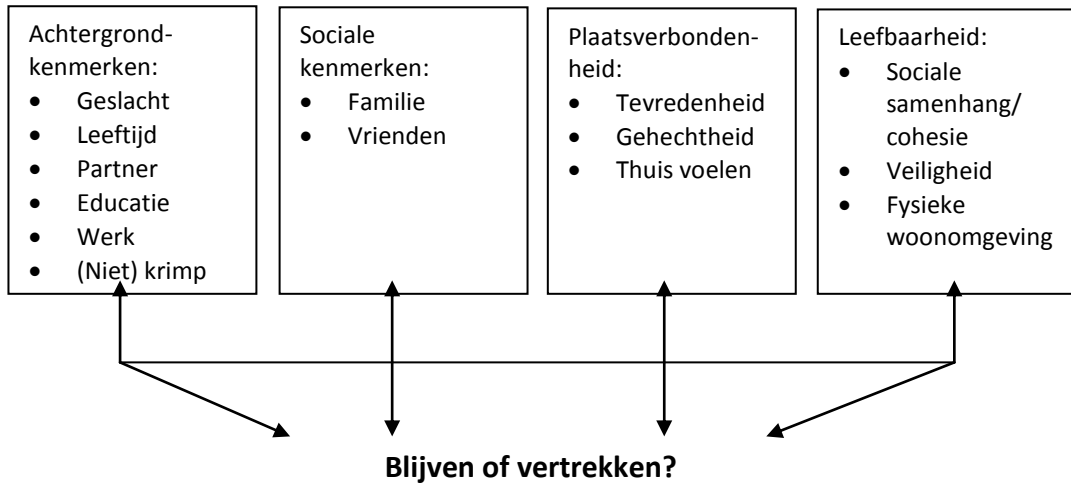
Figuur 4: Aspecten van leefbaarheid (De Hart et al. 2002).

Onder sociale cohesie wordt de mate van integratie van sociaaleconomisch statusniveau verstaan; de betrokkenheid bij het grotere sociale geheel van de buurt en de samenleving (De Hart et al., 2002). Netwerken en sociale contacten in de directe sociale omgeving spelen hierin een rol. Bij veiligheid gaat het met name om het slachtofferrisico en onveiligheidsbeleving. Bij de fysieke omgeving gaat het om de woningvoorraad, de algemene kwaliteit van de woonomgeving en het aanwezige voorzieningenniveau (De Hart et al., 2002). Door de bevolkingskrimp op het platteland daalt daar het aantal voorzieningen. Dit kan voor plattelandsbewoners leiden tot een verslechtering van de leefbaarheid, maar is niet in die mate dat men hierdoor wil verhuizen (Simon et al., 2007). Zij willen met name rust en sociale contacten in de omgeving. Dit wordt tevens bevestigd door WoON 2009, waarin 84% van de bewoners in krimpgebieden aangeeft tevreden of zeer tevreden te zijn met de woonomgeving (Leidelmeijer & Marlet, 2011).

Als er specifiek wordt gekeken naar jongvolwassenen en leefbaarheid dan zijn zij het meest ontevreden over de voorzieningen die niet in hun woonplaats aanwezig zijn; zoals bepaalde winkels, een discotheek of een bioscoop (De Boer et al., 1992). Met name de jongere jongvolwassenen geven dit aan. In kleinere dorpen op het platteland worden met name de uitgaansmogelijkheden gemist (Simon et al., 2007). Uitgaansgelegenheden vervullen een sociale functie van deze jongvolwassenen.

2.7 Conceptueel model

Op basis van bovenstaande theorieën en concepten is een conceptueel model (figuur 5) gemaakt dat aansluit op de hoofdvraag van dit onderzoek: *“Welke factoren leiden er toe dat een deel van de jongvolwassenen in plattelandsregio’s blijft wonen?”*



Figuur 5: Conceptueel model

3. Methodologie

In de methodologie wordt de keuze van de methode verantwoord, hoe de data is verzameld, welke variabelen worden gebruikt in de analyse en er wordt uitgelegd hoe de data wordt verwerkt.

3.1 Keuze methode

Om de onderzoeksvraag in dit rapport te beantwoorden is er kwantitatief onderzoek uitgevoerd. De data voor dit onderzoek is niet zelf verzameld, maar door WoonOnderzoek Nederland in 2012. Eens in de drie of vier jaar vindt een dergelijk onderzoek plaats naar de woonkwaliteit en woonbehoeften in Nederland (BZK & CBS, 2012). Deze data kan opgevraagd worden door verschillende onderzoeksinstanties. Over dit WoonOnderzoek Nederland en de data zal meer in detail worden getreden in de volgende paragraaf.

De keuze voor een kwantitatieve manier van dataverzameling is genomen aan de hand van de onderzoeksvraag. De interesse lag bij de verklarende factoren waardoor jongvolwassenen in plattelandsregio's blijven wonen. Tevens is er niet op één gebied toegespitst, maar lag de interesse bij alle plattelandsgebieden in Nederland. Met deze insteek is een kwantitatieve manier van onderzoek doen een geschikte manier. Op basis van grote hoeveelheden data kan er over een groter gebied uitspraken gedaan worden, met kwalitatief onderzoek is dit moeilijker te achterhalen.

De analyse die in dit onderzoek wordt uitgevoerd, is op basis van een binary logistic regression. De afhankelijke variabele met twee categorische uitkomsten, namelijk 'wel binnen twee jaar willen verhuizen' en 'niet binnen twee jaar willen verhuizen', wordt voorspeld door onafhankelijke variabelen welke continu of categorisch van aard kunnen zijn (Field, 2009). Door het uitvoeren van deze regressie kan voorspeld worden welke factoren van invloed zijn op de intenties van jongvolwassenen op het platteland om niet te gaan verhuizen.

3.2 Data verzameling

3.2.1 Data van WoON

Dit onderzoek is gebaseerd op de data van WoON uit 2012. WoON staat voor WoonOnderzoek Nederland (BZK & CBS, 2012). Al ruim 40 jaar doet het Rijk onderzoek naar woonkwaliteit en woonbehoefte, ter ondersteuning van het beleid van het Directoraat-generaal Wonen, Bouwen en Integratie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het WoON is opgebouwd uit modules. De module Woningmarkt, vormt de basis van elk WoON en vindt eens in de drie/vier jaar plaats (BZK & CBS, 2012). Daarnaast kent het onderzoek verschillende vervolgmodes, zoals de module Energie en de Verhuismodule (Rijksoverheid, 2013). Voor dit onderzoek is alleen de module Woningmarkt gebruikt.

In september 2011 is het veldwerk voor het WoON 2012 van start gegaan en is gestopt in mei 2012 (BZK, 2012). Naast het landelijke onderzoek is een deel van het onderzoek (de oversampling) in opdracht van andere partijen gedaan, zoals gemeenten, provincies, stadsgewesten en

woningcorporaties (BZK, 2012). Het veldwerk van de oversampling is iets later gestart, op 1 november 2011, en liep verder parallel met het reguliere veldwerk. In totaal hebben 2 provincies, 99 gemeenten en 23 corporaties de mogelijkheid gegrepen om mee te liften met het WoON 2012 (BZK, 2012). Welke dat zijn, is te zien in figuur 6. Deze deelnemers kunnen afhankelijk van het gekozen schaalniveau uitspraken doen op regio-, gemeente, kern- of wijkniveau.



Figuur 6: Oversampling WoON 2012, BZK (2012).

In totaal hebben 69339 mensen aan het WoON 2012 meegewerkt. Hiervan zijn 42952 mensen regulier gesampled en hebben 26387 mensen meegewerkt aan de oversampling.

3.2.2 Representativiteit WoON

Om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de data van WoON, is het van belang om te weten hoe representatief deze data is aan de bevolking van Nederland. Met deze insteek is representativiteit door middel van eigen berekeningen met data van het CBS uit 2012 en WoON 2012 geanalyseerd qua leeftijd (17 jaar en ouder) en geslacht (man/vrouw) van de bevolking. Er zijn voor beide variabelen statistische toetsen uitgevoerd; de data van WoON 2012 is getoetst aan de data van het CBS uit 2012. Door middel van de chi-square test is gebleken dat zowel leeftijd als geslacht beiden hoog significant zijn ($p < 0,001$). Dit betekent dat de hypothese dat de variabelen onafhankelijk van elkaar zijn verworpen kan worden en dus kan de hypothese aangenomen worden dat de variabelen op een of andere manier met elkaar verwant zijn. Hierdoor kan aangenomen worden dat de data van WoON representatief is aan de werkelijke Nederlandse bevolking en dat er dus op basis van WoON betrouwbare uitspraken gedaan kunnen worden.

Door tevens de bevolkingsaantallen per provincie te analyseren, zou er nog een extra controle op representativiteit gemaakt kunnen worden. Echter heeft het CBS alleen data met betrekking tot dit onderwerp van de leeftijd 15 tot en met 65 jaar. Doordat de leeftijd van de respondenten in WoON begint vanaf 17 jaar, konden hier geen uitspraken over worden gedaan.

3.3 Variabelen

Dit onderzoek is gericht op de factoren die invloed hebben op de verhuisintenties van jongvolwassenen in plattelandsgebieden in Nederland. Voorafgaand aan de regressie zijn een aantal variabelen geselecteerd, zodat de resultaten specifiek over een bepaalde groep respondenten gaan. Alleen respondenten met de leeftijd van 17 tot en met 30 jaar zijn meegenomen in dit onderzoek. Tevens is er geselecteerd op woonregio; alle respondenten die in stedelijk gebied of matig stedelijk gebied wonen zijn uit de dataset gehaald. Het CBS heeft voor de mate van stedelijkheid een vijfpuntsschaal gemaakt, welke WoON ook in de dataset heeft gebruikt als variabele. De mate van stedelijkheid wordt bepaald door de omgevingsadressendichtheid; dit is het aantal adressen binnen een cirkel van één kilometer rond een adres (CBS, 2005b). De volgende categorieën waren er voor deze variabele geformuleerd; 1 = zeer sterk stedelijk gebied (meer dan 2500 adressen/km²), 2 = sterk stedelijk gebied (1500 – 2500 adressen/km²), 3 = matig stedelijk gebied (1000 – 1500 adressen/km²), 4 = weinig stedelijk gebied (500 – 1000 adressen/km²), 5 = niet stedelijk gebied (minder dan 500 adressen/km²) (CBS, 2005b). Stedelijk gebied wordt gevormd door samenvoeging van de klassen zeer sterk stedelijk en sterk stedelijk (CBS, 2005c). Landelijk gebied wordt gevormd door de klassen weinig stedelijk en niet stedelijk (CBS, 2005a). Het gebied met de categorie matig stedelijk wordt niet ingedeeld naar stedelijk of landelijk. In de analyse in dit rapport worden dus alleen de respondenten meegenomen die in weinig stedelijk of niet stedelijk gebied wonen; het landelijke gebied. Op basis van deze twee selecties, bleven er 4740 respondenten over voor de regressie.

3.3.1 Afhankelijke variabele

De verhuisintenties zijn gemeten aan de hand van de vraag: “Wilt u binnen twee jaar gaan verhuizen?”. WoON heeft de volgende antwoordcategorieën geformuleerd waar de respondent uit kon kiezen: 1 = beslist niet, 2 = eventueel wel, misschien, 3 = zou wel willen, kan niets vinden, 4 = beslist wel, 5 = ik heb reeds andere huisvesting/ woning gevonden.

De antwoordcategorieën zijn gecodeerd naar twee categorieën; 0 = wil verhuizen, 1 = wil niet verhuizen. De categorie “beslist niet” is categorie 1 “wil niet verhuizen” geworden. De overige categorieën zijn samengevoegd tot “wil verhuizen”. Op deze manier kan er heel specifiek onderzoek gedaan worden naar de respondenten die beslist niet willen verhuizen in de komende twee jaar.

3.3.2 Onafhankelijke variabelen

Op basis van de literatuur zijn er factoren vastgesteld die van invloed kunnen zijn op de verhuiscapaciteit van jongvolwassenen. Er zijn zoveel mogelijk variabelen vanuit WoON gebruikt om dit te testen. De variabelen zijn ingedeeld in achtergrondkenmerken, sociale kenmerken, plaatsgebondenheid en leefbaarheid.

Achtergrondkenmerken

In dit onderzoek zijn er zeven variabelen gebruikt die de achtergrondkenmerken van de respondenten weerspiegelen, en die mogelijk de verhuisgeneigdheid van jongvolwassenen beïnvloeden.

Het *geslacht* van de respondenten is gecodeerd als 0 = vrouw, 1 = man.

De *leeftijd* van de respondenten is als variabele meegenomen in de regressie om te kijken of verschil in leeftijd nog verschil maakt de verhuisintenties. Deze variabele is als continue variabele meegenomen in het onderzoek.

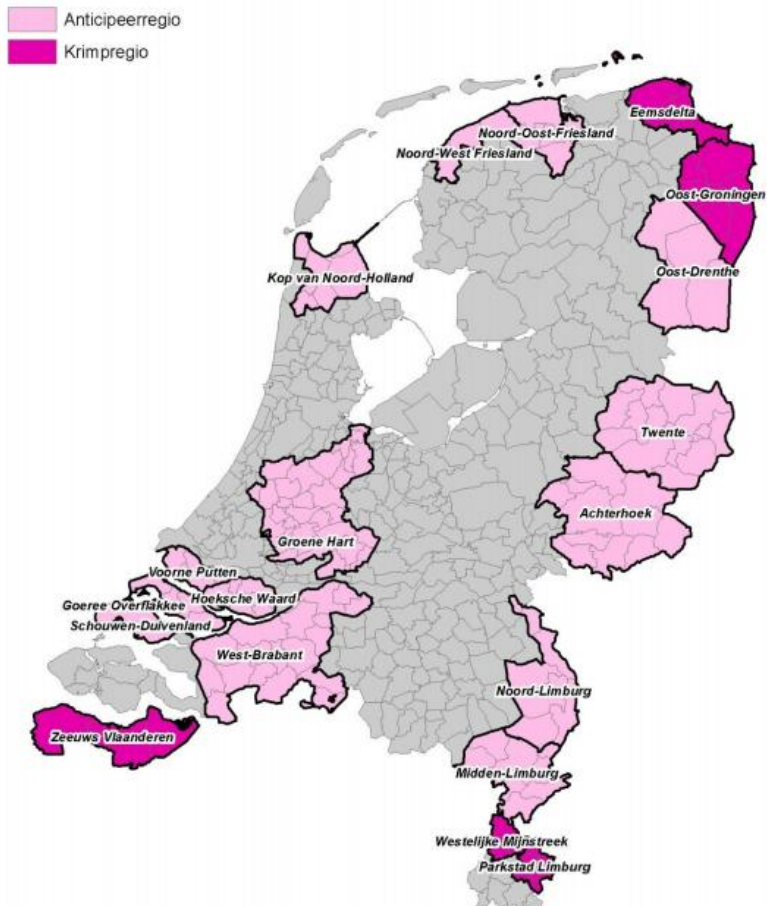
WoON heeft gevraagd naar de *hoogst voltooide opleiding* van de respondenten. De respondenten konden uit de volgende antwoordcategorieën kiezen; 1= Geen, 2 = Lagere school, 3 = LBO, 4 = VMBO (basis-, kader-, gemengde leerweg), 5 = VMBO (theoretische leerweg), MAVO, 6 = HAVO, 7 = MBO, 8 = VWO, 9 = HBO, 10 = Universitaire opleiding, 11 = Andere opleiding in het buitenland, 12 = Anders. WoON heeft deze categorieën zelf gecodeerd naar vijf categorieën; 1 = Lager onderwijs, 2 = LBO, 3 = MAVO, MULO, VMBO, 4 = HAVO, VWO, MBO, 5 = HBO Universiteit. Deze categorieën zijn gebruikt in de analyse van dit onderzoek.

Of de respondenten *betaald werk* hebben is gecodeerd als, 0 = nee, 1 = ja. Elk uur dat de respondenten betaald worden voor werk wordt hier als betaald werk meegerekend.

Aan alle respondenten is het *inkomen* gevraagd. In WoON is dit vertaald naar categorieën waarin de respondenten verdienen; 1 = beneden modaal, 2 = tot 1,5 keer modaal, 3 = tot 2 keer modaal, 4 = tot 3 keer modaal en 5 = meer dan 3 keer modaal. Deze variabele is op precies dezelfde wijze meegenomen in het onderzoek. In 2012 was het bruto modale inkomen, inclusief vakantietoeslagen, €33.000 (Gemiddeld inkomen, 2014).

Of de respondenten een *partner* hebben of niet, is gecodeerd als 0 = geen partner, 1 = partner.

Of de respondenten in een *krimp- of anticipeerregio* wonen of niet, is gecodeerd als 0 = krimp- of anticipeerregio, 1 = geen krimp- of anticipeerregio. Dit is gecodeerd naar aanleiding van een variabele van WoON waarin alle krimpregio's en anticipeerregio's zijn geformuleerd. In figuur 7 staat weergegeven welke gebieden van Nederland krimpregio's zijn, welke anticipeerregio's en welke geen van beide. Vooral gemeenten in Zeeuws Vlaanderen, Zuid Limburg en Noordoost Groningen hebben te maken met bevolkingskrimp. In de anticipeerregio's wordt bevolkingskrimp verwacht (Rijksoverheid, 2012). Al deze krimp- en anticipeerregio's zijn samengevoegd tot één categorie (categorie 0), de overige cases vormen de categorie "geen krimp- of anticipeerregio".



Figuur 7: Krimp- en anticiperregio's, Ministerie van BZK/WWI via Leidelmeijer & Marlet (2011).

Sociale kenmerken

De sociale kenmerken worden weergegeven door middel van drie variabelen. Hoe vaak het contact met familie is en hoe vaak het contact met vrienden en kennissen is, heeft WoON als volgt gecodeerd; 1 = minstens één keer per week, 2 = vaker dan één keer per maand, maar niet wekelijks, 3 = één keer per maand, 4 = minder dan één keer per maand, 5 = zelden of nooit. Vervolgens zijn deze categorieën gecodeerd als 0 = minder dan één keer per week (categorieën 2 tot en met 5), 1 = minstens één keer per week (categorie 1).

Hoe frequent de respondenten deelnemen aan activiteiten in clubverband is door WoON gecodeerd als; 1 = minstens één keer per week, 2 = vaker dan één keer per maand, maar niet wekelijks, 3 = één keer per maand, 4 = minder dan één keer per maand, 5 = zelden of nooit. Deze categorieën zijn gecodeerd als 0 = zelden of nooit (categorie 5), 1 = wekelijks of maandelijks (categorie 1 tot en met categorie 4).

Plaatsverbondenheid

Er worden in de analyse acht variabelen meegenomen wat betreft plaatsverbondenheid. De drie variabelen met betrekking tot de tevredenheid; tevredenheid met de huidige woning, huidige woonomgeving en de streek waarin men woont, waren door WoON gecodeerd als een vijfpuntsschaal; 1 = zeer tevreden, 2 = tevreden, 3 = niet tevreden, maar ook niet ontevreden, 4 = ontevreden, 5 = zeer ontevreden. De categorieën 3, 4 en 5 zijn vervolgens gecodeerd als 0 = ontevreden, de categorieën 1 en 2 zijn gecodeerd naar 1 = tevreden.

De variabelen met betrekking tot gehechtheid; gehecht aan de huidige woning, aan de woonplaats en aan de buurt, waren door WoON gecodeerd als een vierpuntsschaal; 1 = zeer gehecht, 2 = gehecht, 3 = niet gehecht, 4 = helemaal niet gehecht. Deze categorieën zijn gecodeerd als 0 = niet gehecht (categorieën 3 en 4), 1 = gehecht (categorieën 1 en 2).

De variabelen “ik voel mij thuis in deze buurt” en “de bebouwing in deze buurt is aantrekkelijk” waren door WoON gecodeerd als vijfpuntsschaal; 1 = helemaal mee eens, 2 = mee eens, 3 = niet mee eens, maar ook niet mee oneens, 4 = mee oneens, 5 = helemaal mee oneens. De categorieën 3, 4 en 5 zijn gecodeerd als 0 = mee oneens, de categorieën 1 en 2 zijn hercodeert als 1 = mee eens.

Leefbaarheid

Om de leefbaarheid te meten zijn er twaalf variabelen meegenomen in de regressie analyse. Een vijftal variabelen waren door WoON gecodeerd als vijfpuntsschaal; 1 = helemaal mee eens, 2 = mee eens, 3 = niet mee eens, maar ook niet mee oneens, 4 = mee oneens, 5 = helemaal mee oneens. Deze categorieën zijn gecodeerd als 0 = mee oneens (categorieën 3, 4 en 5), 1 = mee eens (categorieën 1 en 2). Dit is het geval voor de volgende variabelen; veel contact met directe burens, veel contact met andere buurtbewoners, voel mij mede verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt, in de buurt gaat met op een prettige manier met elkaar om, en het is een gezellig buurt met veel saamhorigheid. De variabele “mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks” is net andersom gecodeerd; 0 = mee eens (categorieën 1 en 2), 1 = mee oneens (categorieën 3, 4 en 5).

Als laatste zijn er nog een zestal variabelen die gecodeerd zijn als 0 = vaak, 1 = soms, 2 = (bijna) nooit. In deze variabelen gaat het met name om overlast; overlast door directe burens, overlast door omwonenden, overlast door jongeren, vormen van geluidsoverlast, vormen van stank, stof en vuil, en overlast van het verkeer. De codering van deze variabelen is op dezelfde wijze meegenomen in de analyse.

3.5 Data verwerking

Een binary logistic regression is uitgevoerd om te achterhalen welke factoren invloed hebben op de verhuisintenties van jongvolwassenen die op het platteland wonen. Er is één regressie uitgevoerd op basis van de dataset van WoON 2012, waarin alle jongvolwassenen van 17 tot 30 jaar, wie op het platteland wonen, zijn meegenomen. In de regressie zijn vier verschillende modellen getest. Het eerste model bevatte de variabelen van achtergrondkenmerken. In het tweede model werden tevens de sociale kenmerken toegevoegd. Het derde model bevatte ook de variabelen van plaatsverbondenheid. In het laatste model zijn de variabelen van leefbaarheid toegevoegd. De verschillende modellen zijn één voor één toegevoegd in de regressie analyse, om vervolgens apart te worden getest en te worden vergeleken.

3.6 Reflectie data WoON

De data van WoON is erg uitgebreid. Veel vragen zijn gesteld, waardoor veel variabelen in de dataset aanwezig zijn. Tevens heeft WoON een aantal variabelen zelf gecodeerd, wat in dit onderzoek erg handig bleek. Hierdoor konden onder andere de variabelen “hoogst voltooide opleiding”, “betaald werk”, “partner” en “inkomen” met dezelfde coderingen gebruikt worden.

Echter kwam in dit onderzoek naar voren dat er veel missing values zijn wat betreft de vragen over plaatsverbondenheid en leefbaarheid. Dit zorgt er voor dat er over een kleiner aantal respondenten uitspraken gedaan konden worden in dit onderzoek, dan het werkelijk aantal relevante respondenten die hebben meegewerkt. Op basis van de selectie wat betreft leeftijd, waren 4740 jongvolwassen respondenten van het platteland over. Door de missing values van de variabelen over plaatsverbondenheid en leefbaarheid, is de analyse uitgevoerd op basis van 1681 respondenten. Omdat plaatsverbondenheid en leefbaarheid volgens de literatuur invloed hebben op de verhuisgeneigdheid, zijn deze twee ondanks het grote aantal missing values meegenomen in dit onderzoek.

Een andere beperking met betrekking tot de data van WoON, is dat het niet mogelijk is om op basis van de data te achterhalen of de respondenten die aangeven niet binnen twee jaar te willen verhuizen, ook daadwerkelijk blijvers zijn. Dit heeft tevens te maken met de missing values. De woongeschiedenis van de respondenten heeft veel missing values, waardoor de geworteldheid in een gebied niet goed te achterhalen is.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de uitgevoerde binary logistic regression gepresenteerd en beschreven. Hieraan voorafgaand wordt de verdeling van de jongvolwassenen wat betreft de variabelen gegeven en geanalyseerd.

4.1 Platteland, stedelijk gebied en niet-verhuisintenties

Om voorafgaand aan de regressieresultaten een indruk te geven van de onderzochte groep, wordt hieronder beschrijvende statistiek weergegeven. Van de groep jongvolwassenen die op het platteland wonen, zoals uitgeselecteerd voor deze analyse, is 42,7% beslist niet van plan om de komende twee jaar te gaan verhuizen. Ter vergelijking met de respondenten in het WoON bestand die in stedelijk gebied wonen, is 36,0% beslist niet van plan om de komende twee jaar te gaan verhuizen. Jongvolwassenen op het platteland zijn dus op basis van deze data minder verhuisgeneigd dan jongvolwassenen in stedelijk gebied. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat jongvolwassenen die in stedelijk gebied wonen dichterbij voorzieningen als hoge scholen wonen, en in regio's wonen met een hogere werkgelegenheid. In de literatuur kwam naar voren dat hoger onderwijs en werkgelegenheid twee belangrijke drijfkrachten zijn van verhuisintenties van jongvolwassenen. Jongvolwassenen die in stedelijk gebied wonen, hebben in dit opzicht dus lagere verhuisintenties dan jongvolwassenen die op het platteland wonen.

4.2 Frequenties onafhankelijke variabelen

In de tabellen 1 en 2 staan de statistieken weergegeven wat betreft de onafhankelijke variabelen van jongvolwassenen die op het platteland wonen en of ze wel of niet binnen twee jaar willen gaan verhuizen. Voor de achtergrondkenmerken en de sociale kenmerken is het totaal aantal respondenten meegenomen, dit zijn er 4740. De plaatsverbondenheid variabelen en leefbaarheid variabelen zijn in tabel 2 opgenomen, omdat deze variabelen missing values hebben.

Voor al deze variabelen is een chi-square test gedaan. Een Pearson chi-square test toetst of er een associatie is tussen twee categorische variabelen (Field, 2009). Wanneer er een significant verband uitkomt, dan is er een associatie tussen de twee variabelen. Alle onafhankelijke variabelen, zoals beschreven in hoofdstuk 3, zijn getoetst aan de afhankelijke variabele. Hieronder wordt beschreven welke onafhankelijke variabelen significant zijn aan de afhankelijke variabele en wat de verschillen zijn tussen jongvolwassenen die wel en niet de intentie hebben om te verhuizen.

In tabel 1 is te zien dat leeftijd de eerste onafhankelijke variabele is die significant is. Leeftijd en het wel of niet willen verhuizen binnen twee jaar staan dus met elkaar in verband. De jongvolwassenen die niet binnen twee jaar van plan zijn te gaan verhuizen hebben in verhouding een hoger aandeel in de leeftijdscategorieën 17 tot en met 20 jaar en 26 tot en met 30 jaar, en tevens een lager aandeel in de leeftijdscategorie 21 tot en met 25 jaar. Dit kan te maken hebben met het volgen van onderwijs. Jongvolwassenen die hoger onderwijs gaan volgen, zijn over het algemeen de jongere jongvolwassenen; zij gaan na de middelbare school hoger onderwijs volgen.

Wat betreft de gemiddelde leeftijd is er geen verschil te ontdekken in respondenten die wel willen verhuizen en respondenten die niet willen verhuizen; de gemiddelde leeftijd is voor beide groepen afgerond 23 jaar.

Opvallend wat betreft de hoogst voltooide opleiding van de respondenten is dat de jongvolwassenen die wel van plan zijn om te gaan verhuizen, in verhouding hoger zijn opgeleid dan de jongvolwassenen die niet willen verhuizen. Jongeren die willen gaan verhuizen volgen met name meer HAVO, VWO, MBO, HBO en Universiteit opleidingen. De hoogst voltooide opleiding van de respondenten is tevens een significante variabele, wat betekent dat er een verband bestaat tussen hoogst voltooide opleiding en verhuisintenties. In de literatuur kwam dit tevens naar voren; voor het volgen van hoger onderwijs zijn jongvolwassenen eerder geneigd om te gaan verhuizen. Hogere werkgelegenheid buiten het platteland staat tevens in verband met deze hogere verhuiscapaciteit.

		Wel verhuizen (n = 2718)	Niet verhuizen (n = 2022)	Totaal (n = 4740)
Achtergrondkenmerken				
Geslacht	Vrouw	47,0%	46,5%	46,8%
	Man	53,0%	53,5%	53,2%
Leeftijd**	17 t/m 20	29,2%	36,5%	32,4%
	21 t/m 25	45,4%	30,1%	38,9%
	26 t/m 30	25,3%	33,4%	28,8%
Hoogst voltooide Opleiding**	Lager onderwijs	4,2%	4,3%	4,3%
	LBO	1,2%	2,2%	1,5%
	MAVO, MULO, VMBO	16,9%	23,7%	19,8%
	HAVO, VWO, MBO	58,9%	54,7%	57,1%
	HBO, Universiteit	18,8%	15,1%	17,3%
Betaald werk	Nee	17,7%	17,0%	17,4%
	Ja	82,3%	83,0%	82,6%
Inkomsten**	Beneden modaal	15,5%	18,1%	16,6%
	Tot 1,5 keer modaal	17,2%	22,5%	19,5%
	Tot 2 keer modaal	18,6%	23,7%	20,8%
	Tot 3 keer modaal	29,0%	24,9%	27,2%
	Meer dan 3 keer modaal	19,7%	10,8%	15,9%
Woonregio	Krimp- en anticiperregio's	36,2%	38,2%	37,0%
	Niet krimp- of anticiperregio's	63,8%	61,8%	63,0%
Partner**	Nee	83,9%	64,7%	75,7%
	Ja	16,1%	35,3%	24,3%
Sociale kenmerken				
Contact met familieleden**	Minder dan één keer per week	25,2%	16,0%	21,3%
	Minstens één keer per week	74,8%	84,0%	78,7%
Contact met vrienden en kennissen	Minder dan één keer per week	7,9%	6,6%	7,4%
	Minstens één keer per week	92,1%	93,4%	92,6%
Deelname activiteiten in clubverband	Zelden of nooit	38,3%	38,9%	38,6%
	Wekelijks of maandelijks	61,7%	61,1%	61,4%

*p < 0,05

**p < 0,01

(Chi-square test)

Tabel 1: Verdeling respondenten achtergrond- en sociale kenmerken, naar wel of niet binnen twee jaar verhuizen

Wat betreft inkomsten is er tussen de jongvolwassenen die wel willen verhuizen en de jongvolwassenen die niet willen verhuizen tevens een verschil te ondervinden. De jongvolwassenen die wel willen verhuizen hebben gemiddeld een hoger inkomen dan de jongvolwassenen die niet willen verhuizen. Dat deze jongvolwassenen gemiddeld hoger opgeleid zijn, kan hiermee te maken hebben. Het zou kunnen zijn dat doordat deze jongvolwassenen hoger opgeleid zijn, zij meer

verdiene. Door de lagere werkgelegenheid op het platteland, tevens wat betreft functies waar een hoger opleidingsniveau voor vereist is, zijn deze jongvolwassenen dus eerder geneigd om wel te gaan verhuizen voor werk.

Het wel of niet hebben van een partner is tevens een significante variabele; er bestaat dus een verband tussen het wel of niet hebben van een partner en het hebben van wel of geen verhuisintenties binnen twee jaar. De jongvolwassenen die niet binnen twee jaar willen verhuizen, hebben vaker een partner dan de jongvolwassenen die wel binnen twee jaar willen verhuizen. Dit komt overeen met wat er in de literatuur beschreven staat; mensen met een partner zijn minder verhuiscapabel.

Als laatste is in tabel 1 het contact met familieleden significant. Jongvolwassenen die geen intenties hebben om binnen twee jaar te gaan verhuizen hebben meer contact met familieleden dan de jongvolwassenen die wel verhuisintenties hebben. Er speelt dus tevens een sociale factor een rol in de verhuisintenties van jongvolwassenen.

In tabel 2 staan de uitkomsten van de chi-square test wat betreft de variabelen van plaatsgebondenheid en leefbaarheid ten opzichte van de afhankelijke variabele ('wel of niet willen verhuizen binnen twee jaar') en tevens de beschrijvende statistieken per categorie. Alle variabelen van plaatsgebondenheid zijn significant; plaatsverbondenheid en verhuisintenties staan dus met elkaar in verband. Wanneer er wordt gekeken naar de verschillen wat betreft de mate van invloed van plaatsverbondenheid op de verhuisintenties van jongvolwassenen, is te ondervinden dat jongvolwassenen die niet binnen twee jaar willen verhuizen meer plaatsverbonden zijn aan hun woning en woonplaats. Deze jongvolwassenen zijn meer tevreden over hun huidige woning en woonplaats, voelen zich tevens meer gehecht aan de woning, de buurt en de woonplaats, en voelen zich er meer thuis in de buurt dan jongvolwassenen die wel intenties hebben om binnen twee jaar te gaan verhuizen. Deze uitkomst geeft weer dat verbondenheid aan een plaats dus een rol speelt in de verhuisintentie om te blijven, wat tevens in hoofdstuk 2 beschreven staat.

Bijna alle variabelen die te maken hebben met leefbaarheid, zijn tevens significant; er is dus een verband tussen bepaalde leefbaarheidvariabelen en verhuisintenties. De jongvolwassenen die niet binnen twee jaar willen gaan verhuizen, zijn positiever over de leefbaarheid in de buurt waar ze wonen dan jongvolwassenen die wel willen gaan verhuizen. Deze jongvolwassenen hebben meer contact met de directe buren en buurtbewoners, voelen zich meer verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt, vinden de buurt gezelliger, vinden de omgang met elkaar in de buurt prettiger, en ondervinden minder overlast van buren, omwonenden, jongeren en geluid. Deze positieve factoren van leefbaarheid spelen een rol in de geneigdheid van jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen.

		Wel verhuizen (n = 754)	Niet verhuizen (n = 927)	Totaal (n = 1681)
Plaatsverbondenheid				
Tevredenheid met huidige woning**	Ontevreden	21,9%	4,2%	12,1%
	Tevreden	78,1%	95,8%	87,9%
Gehechtheid aan huidige woning**	Niet gehecht	40,8%	11,3%	24,6%
	Gehecht	59,2%	88,7%	75,4%
Tevredenheid met huidige woonomgeving**	Ontevreden	22,1%	8,6%	14,7%
	Tevreden	77,9%	91,4%	85,3%
De bebouwing in deze buurt is aantrekkelijk**	Mee oneens	42,6%	26,2%	33,6%
	Mee eens	57,4%	73,8%	66,4%
Ik ben gehecht aan deze buurt**	Mee oneens	73,3%	42,1%	56,1%
	Mee eens	26,7%	57,9%	43,9%
Ik voel mij thuis in deze buurt**	Mee oneens	31,0%	12,6%	20,9%
	Mee eens	69,0%	87,4%	79,1%
Gehecht aan woonplaats**	Niet gehecht	38,7%	22,1%	29,6%
	Gehecht	61,3%	77,9%	70,4%
Tevreden met de streek waarin men woont**	Ontevreden	11,3%	4,0%	7,3%
	Tevreden	88,7%	96,0%	92,7%
Leefbaarheid				
Ik heb veel contact met mijn directe burens**	Mee oneens	67,6%	46,4%	55,9%
	Mee eens	32,4%	53,6%	44,1%
Ik heb veel contact met andere buurtbewoners**	Mee oneens	73,7%	58,4%	65,3%
	Mee eens	26,3%	41,6%	34,7%
Voel mij mede verantwoordelijk voor de leefbaarheid in buurt**	Mee oneens	45,5%	28,3%	36,0%
	Mee eens	54,5%	71,7%	64,0%
Prettige omgang met elkaar in de buurt**	Mee oneens	20,6%	11,1%	15,3%
	Mee eens	79,4%	88,9%	84,7%
Ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid**	Mee oneens	60,1%	41,0%	49,6%
	Mee eens	39,9%	59,0%	50,4%
Mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks**	Mee eens	19,5%	10,8%	14,7%
	Mee oneens	80,5%	89,2%	85,3%
Overlast door directe burens**	Vaak	8,9%	4,1%	6,2%
	Soms	22,9%	13,8%	17,9%
	(Bijna) nooit	68,2%	82,1%	75,8%
Overlast door omwonenden**	Vaak	6,1%	1,8%	3,7%
	Soms	22,5%	13,6%	17,6%
	(Bijna) nooit	71,4%	84,6%	78,6%
Overlast door jongeren**	Vaak	7,2%	3,1%	4,9%
	Soms	23,7%	17,4%	20,2%
	(Bijna) nooit	69,1%	79,5%	74,8%
Vormen van geluidsoverlast**	Vaak	10,3%	3,7%	6,7%
	Soms	26,8%	19,6%	22,8%
	(Bijna) nooit	62,9%	76,7%	70,5%
Vormen van stank, stof en vuil	Vaak	3,3%	2,8%	3,0%
	Soms	11,4%	10,5%	10,9%
	(Bijna) nooit	85,3%	86,7%	86,1%
Last van het verkeer	Vaak	9,0%	6,3%	7,5%
	Soms	22,7%	23,2%	23,0%
	(Bijna) nooit	68,3%	70,6%	69,5%

*p < 0,05

**p < 0,01

(Chi-square test)

Tabel 2: Verdeling respondenten plaatsverbondenheid en leefbaarheid, naar wel of niet binnen twee jaar verhuizen

4.3 Regressie resultaten

Voor dit onderzoek is een logistische regressie uitgevoerd, om te achterhalen welke factoren van belang zijn waarom jongvolwassenen wel of niet willen blijven wonen op het platteland. Er zijn vier modellen gemaakt. In model 1 zijn alleen de achtergrondkenmerken van de respondenten toegevoegd. In model 2 zijn naast de achtergrondkenmerken ook sociale kenmerken toegevoegd. In model 3 zijn tevens de variabelen toegevoegd die plaatsverbondenheid presenteren. In model 4 zijn ook de leefbaarheidfactoren toegevoegd.

De resultaten van de logistische regressie staan weergegeven in tabel 3. Het regressie model geeft een schatting hoe verschillende factoren invloed hebben op het wel of niet binnen twee jaar willen verhuizen. Een positieve B coëfficiënt betekent dat een grotere waarde van die onafhankelijke variabele de waarschijnlijkheid verhoogt van het niet willen verhuizen binnen twee jaar. Een negatieve B coëfficiënt betekent dan dat een grotere waarde van die onafhankelijke variabele de waarschijnlijkheid van het niet willen verhuizen binnen twee jaar verlaagt en dus het wel willen verhuizen verhoogt.

Alle cases met missende waarden zijn uit de regressie gehaald, wat resulteerde in een totaal van 1681 respondenten in het model.

In de tabel is te zien dat het vierde model, met de achtergrondkenmerken, sociale kenmerken, plaatsverbondenheid en leefbaarheidfactoren, het best voorspellende model is om niet te gaan verhuizen binnen twee jaar. De Nagelkerke R^2 is voor dit model het hoogst van alle modellen, namelijk 0,322. Daarnaast is het model een significante verbetering vergeleken bij de ander modellen, met het meest aantal significante variabelen.

In het eerste model is te zien dat drie achtergrondkenmerken significant van invloed zijn; leeftijd, het wel of niet hebben van een partner en tot drie keer modaal verdienen. Leeftijd heeft een positieve B coëfficiënt, wat inhoudt dat hoe ouder de jongvolwassenen in de leeftijdscategorie van 17 tot en met 30 jaar zijn, des te minder deze persoon geneigd is om te gaan verhuizen. Partner is tevens positief, wat wil zeggen dat wanneer men een partner heeft men de aankomende twee jaar minder geneigd is om te gaan verhuizen. Wat betreft de inkomsten tot drie keer modaal, is te zeggen dat dit in vergelijking met beneden modaal verdienen significant is. Beneden modaal verdienen is de referentie categorie in deze variabele. Het heeft een negatieve B coëfficiënt, wat wil zeggen dat iemand die tot 3 keer modaal verdient meer geneigd is om te gaan verhuizen dan iemand die beneden modaal verdient.

In het tweede model zijn tevens de sociale kenmerken toegevoegd. Dezelfde achtergrondkenmerken als in model 1 zijn significant. Daar komt echter nog wel een sociaal kenmerk bij die significant is, namelijk het contact met familieleden. De jongvolwassen wie minstens één keer per week contact hebben met hun familieleden zijn meer geneigd om niet te gaan verhuizen.

Afhankelijke variabele: "Wilt u binnen twee jaar gaan verhuizen?" 0=wil verhuizen, 1=niet verhuizen.

		Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
		B	B	B	B
Achtergrondkenmerken					
Geslacht	0 = vrouw, 1 = man	0,036	0,047	0,132	0,057
Leeftijd		0,036*	0,036*	0,043*	0,041*
Hoogst voltooide opleiding	(Ref. categorie = Lager onderwijs)				
	LBO	0,633	0,495	0,638	0,602
	MAVO, MULO, VMBO	0,043	- 0,062	- 0,194	- 0,081
	HAVO, VWO, MBO	0,176	0,072	- 0,129	- 0,081
	HBO, Universiteit	0,036	- 0,077	- 0,231	- 0,226
Betaald werk	0 = nee, 1 = ja	0,001	- 0,029	- 0,142	- 0,076
Inkomsten	(Ref. categorie = Beneden modaal)				
	Tot 1,5 keer modaal	- 0,155	- 0,134	- 0,429**	- 0,451**
	Tot 2 keer modaal	- 0,077	- 0,060	- 0,414*	- 0,396*
	Tot 3 keer modaal	- 0,457*	- 0,432*	- 0,764**	- 0,788**
	Meer dan 3 keer modaal	0,378	0,407	- 0,223	- 0,193
Woonregio	0 = krimp/anticipeer, 1 = geen krimp	- 0,044	- 0,040	- 0,093	- 0,115
Partner	0 = nee, 1 = ja	0,976**	0,956**	1,012**	0,931**
Sociale kenmerken					
Contact met familieleden	0 = Minder dan één keer per week, 1 = Minstens één keer per week	-	0,431*	0,161	0,126
Contact vrienden/ kennissen	0 = Minder dan één keer per week, 1 = Minstens één keer per week	-	0,197	0,201	0,099
Deelname activiteiten in clubverband	0 = Zelden of nooit, 1 = Wekelijks of maandelijks	-	- 0,063	- 0,236*	- 0,227
Place attachment					
Tevredenheid huidige woning	0 = ontevreden, 1 = tevreden	-	-	1,194**	1,169**
Gehechtheid huidige woning	0 = niet gehecht, 1 = gehecht	-	-	1,040**	1,033**
Tevredenheid huidige woonomgeving	0 = ontevreden, 1 = tevreden	-	-	0,087	0,054
Bebouwing in buurt aantrekkelijk	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	0,291*	0,195
Ik ben gehecht aan deze buurt	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	0,841**	0,703*
Ik voel mij thuis in deze buurt	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	0,179	0,106
Gehecht aan woonplaats	0 = niet gehecht, 1 = gehecht	-	-	0,093	0,128
Tevreden met de streek waarin men woont	0 = ontevreden, 1 = tevreden	-	-	0,421	0,420
Leefbaarheid					
Veel contact directe burens	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	-	0,405*
Veel contact buurtbewoners	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	-	0,130
Verantwoordelijk leefbaarheid buurt	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	-	0,346*
In de buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	-	- 0,392*
Gezellige buurt met saamhorigheid	0 = mee oneens, 1 = mee eens	-	-	-	- 0,112
Mensen kennen elkaar nauwelijks	0 = mee eens, 1 = mee oneens	-	-	-	0,128
Overlast door directe burens	Ref. categorie = Vaak				
	Soms	-	-	-	- 0,230
	(Bijna) nooit	-	-	-	0,039
Overlast door omwonenden	Ref. categorie = Vaak				
	Soms	-	-	-	0,402
	(Bijna) nooit	-	-	-	0,713
Overlast door jongeren	Ref. categorie = Vaak				
	Soms	-	-	-	0,015
	(Bijna) nooit	-	-	-	0,222
Vormen van geluidsoverlast	Ref. categorie = Vaak				
	Soms	-	-	-	0,140
	(Bijna) nooit	-	-	-	0,324
Vormen van stank, stof en vuil	Ref. categorie = Vaak				
	Soms	-	-	-	- 0,449
	(Bijna) nooit	-	-	-	- 0,799*
Last van het verkeer	Ref. categorie = Vaak				
	Soms	-	-	-	0,031
	(Bijna) nooit	-	-	-	- 0,028
Constant		- 1,414	- 1,841	- 4,318	- 4,499
N		1681	1681	1681	1681
Nagelkerke R ²		0,070	0,075	0,292	0,322

*p < 0,05

**p < 0,01

Tabel 3: Binary logistic regression van wel of niet binnen twee jaar verhuizen. Bron: WoON 2012.

In het derde model zijn de variabelen wat betreft plaatsverbondenheid toegevoegd. Deze toevoeging aan variabelen zorgt voor een aantal veranderingen in de significantie in achtergrondkenmerken en sociale kenmerken. Leeftijd heeft nog steeds op dezelfde manier invloed, net als het hebben van een partner. Daarentegen is nu niet alleen tot 3 keer modaal verdienen significant ten opzichte van beneden modaal verdienen, maar zijn ook tot 1,5 keer modaal verdienen en tot 2 keer modaal verdienen significant geworden. Dit zijn alle drie echter wel negatieve B coëfficiënten, wat wil zeggen dat als iemand tot 1,5, 2 of 3 keer modaal verdient meer geneigd is om wel binnen twee jaar te gaan verhuizen dan iemand die beneden modaal verdient. Wat betreft de sociale kenmerken is het contact met familieleden nu niet meer significant, maar is de deelname aan activiteiten in clubverband significant. Jongvolwassenen die wekelijks of maandelijks deelnemen aan activiteiten in clubverband zijn meer verhuisgeneigd dan jongvolwassenen die dit niet doen. Wanneer er wordt gekeken naar de plaatsverbondenheid variabelen, dan geven vier variabelen een significant verschil aan. Jongvolwassenen die tevreden zijn met hun huidige woning zijn minder geneigd om binnen twee jaar te gaan verhuizen. Ditzelfde geldt voor de gehechtheid aan de huidige woning en aan de buurt. Wanneer deze gehechtheid er is, dan zijn jongvolwassenen minder verhuisgeneigd. Wanneer jongvolwassenen de bebouwing in de buurt aantrekkelijk vinden, dan leidt dit tevens tot een mindere verhuisgeneigdheid.

In het laatste model zijn tevens de leefbaarheidfactoren toegevoegd. Factoren die als meeste van invloed zijn op de geneigdheid om niet te gaan verhuizen van jongvolwassenen die op het platteland wonen zijn partner, tevredenheid met huidige woning en gehechtheid aan huidige woning. Deze drie zijn hoog significant ($p < 0,001$) en hebben een hoge positieve B coëfficiënt. Leeftijd en gehechtheid aan de buurt, zijn nog net als in het vorige model positief van invloed op het niet willen verhuizen binnen twee jaar. De inkomsten van tot 1,5 keer, 2 keer of 3 keer boven modaal verdienen zijn tevens net als in het vorige model positief van invloed op het wel willen verhuizen, dit ten opzichte van beneden modaal verdienen. De aantrekkelijke bebouwing in de buurt is nu niet langer meer significant zoals in model 3. Wat betreft de leefbaarheid zijn er een viertal variabelen significant. Veel contact met directe burens heeft een positief effect op de verhuisgeneigdheid van jongvolwassenen op het platteland, hierdoor zijn ze minder geneigd om te gaan verhuizen. Dit geldt ook wanneer jongvolwassenen zich verantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de buurt. Een negatief effect op de verhuisgeneigdheid van jongvolwassenen op het platteland is te ontdekken in of men in de buurt op een prettige manier met elkaar om gaat. Dit negatieve effect betekent dat wanneer men op een prettige manier met elkaar om gaat in de buurt, jongvolwassenen eerder geneigd zijn om binnen twee jaar te verhuizen. Een ander negatief effect is te vinden in vormen van stank, stof en vuil overlast in de omgeving. Wanneer jongvolwassenen hier bijna nooit last van hebben, ten opzichte van hier vaak last van hebben (referentie categorie), dan zijn zij eerder geneigd om wel te gaan verhuizen.

De andere factoren die in het model waren toegevoegd, hebben geen significant effect op of de respondenten wel of niet binnen twee jaar willen verhuizen.

5. Conclusie

In dit laatste hoofdstuk van dit rapport wordt er antwoord gegeven op de onderzoeksvraag.

Op basis van de resultaten uit het vorige hoofdstuk, zijn er een aantal conclusies te trekken wat betreft de hoofdvraag. De hoofdvraag voor dit onderzoek was als volgt:

“Welke factoren leiden er toe dat een deel van de jongvolwassenen in plattelandsregio’s blijft wonen?”

In de binary logistic regression die is uitgevoerd in dit onderzoek, zijn een zevental factoren gevonden die een positieve invloed hebben op de intenties van jongvolwassenen om in plattelandsregio’s te blijven wonen. De factoren die invloed hebben, zijn hieronder gerangschikt op meeste invloed naar minste invloed en zijn er eventuele verklaringen voor gegeven.

Allereerst heeft de tevredenheid met de huidige woning het grootste positieve effect ($B = 1,169$) op jongvolwassenen die in plattelandsgebieden wonen wanneer zij niet willen gaan verhuizen binnen twee jaar. Des te meer deze jongvolwassenen tevreden zijn over de huidige woning, des te minder zij geneigd zijn om te gaan verhuizen. Het verbonden voelen aan een plaats, in dit geval de woning, heeft dus een grote invloed op de geneigdheid van jongvolwassenen om niet te verhuizen. In dit kader kan de tweede factor ook beschreven worden. De gehechtheid aan de huidige woning ($B = 1,033$) heeft als tweede een groot positief effect op de intenties van jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen. Dit sluit aan op de studie van Hidalgo en Hernandez (2001), waarin zij stellen dat plaatsverbondenheid op drie schalen aanwezig is bij mensen; namelijk het gehecht voelen aan het huis, de buurt en de plaats/stad waarin men woont. Zij stellen dat de gehechtheid aan de buurt daarin het zwakste is, mensen voelen zich meer gehecht aan hun huis of plaats/stad waarin ze wonen. Op dit punt kan tevens een andere factor die van invloed is op de intenties om niet te gaan verhuizen worden beschreven, namelijk de gehechtheid aan de buurt ($B = 0,703$). Dit is de vierde meest positieve factor. Ondanks dat Hidalgo en Hernandez aangeven dat de gehechtheid aan de buurt het zwakste is van de drie, is het in dit onderzoek een sterkere factor van plaatsverbondenheid.

De derde factor met een groot positief effect op de intenties van jongvolwassenen om te willen blijven wonen op het platteland is het hebben van een partner ($B = 0,931$). Wanneer een jongvolwassene die op het platteland woont een partner heeft, dan is diegene minder geneigd om te gaan verhuizen. Wanneer iemand een partner heeft, is diegene wellicht eerder gesetteld dan iemand zonder partner. Iemand zonder partner is nog vrijer om te gaan en staan waar diegene wil. Met een partner is de beslissing om te verhuizen een gezamenlijke keuze.

Sociale contacten in de woonomgeving spelen ook een positieve rol in de verhuisgeneigdheid van jongvolwassenen op het platteland. Wanneer een jongvolwassene veel contact met directe burens ($B = 0,405$) heeft, heeft diegene minder intenties om te gaan verhuizen. Deze goede sociale contacten in de buurt kunnen zorgen voor een sterkere identificatie met de lokale bevolking, wat het willen blijven wonen op het platteland ten goede komt.

Als een na laatste positieve factor op de geneigdheid van jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen, is het verantwoordelijkheidsgevoel voor de leefbaarheid in de buurt ($B = 0,346$). Des te meer een jongvolwassene dit verantwoordelijkheidsgevoel heeft, des te meer diegene de intentie heeft om niet te gaan verhuizen. Deze jongvolwassenen voelen zich dan nauw betrokken bij de buurt; voelen identificatie met de buurt. Leefbaarheid is in dit opzicht dus verbonden aan plaatsverbondenheid.

De laatste factor die een positieve invloed heeft op de intenties van jongvolwassenen om niet te gaan verhuizen vanaf het platteland, is de leeftijd ($B = 0,041$) van deze jongvolwassenen. Wanneer een jongvolwassene in de leeftijd van 17 tot en met 30 wat ouder is binnen deze categorie, is deze jongvolwassene meer geneigd om te blijven wonen op het platteland. Een oorzaak hiervoor kan zijn dat wat oudere jongvolwassenen zich al meer gesetteld hebben. Wellicht hebben zij hun studie al afgerond en hebben zij werk. Jongere jongvolwassenen hebben daarin nog meer keuzes te maken.

Literatuurlijst

- Antolin, P. & Bover, O. (1997). Regional migration in Spain: The effect of personal characteristics and of unemployment, wage and house price differentials using pooled cross-sections. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 59(2), 215-235.
- Bijker, R. A. & Haartsen, T. (2011). More than Counter-urbanisation: Migration to Popular and Less-popular Rural Areas in the Netherlands. *Population, space and place*, 18, 643-657.
- Bijker, R. A., Haartsen, T. & Strijker, D. (2012). Migration to less-popular rural areas in the Netherlands: Exploring the motivations. *Journal of Rural Studies*, 28, 490-498.
- Bjarnason, T. & Thorlindsson, T. (2006). Should I stay or should I go? Migration expectations among youth in Icelandic fishing and farming communities. *Journal of Rural Studies*, 22, 290-300.
- BZK (2012). *WoON Oversampling 2012*. Laatst geraadpleegd op 10-01-2014 via <http://www.woon-oversampling.nl/woon/contact.htm>
- BZK & CBS (2012). *WoonOnderzoek Nederland (WoON) 2012. Vragenlijst module Woningmarkt, versie 3.4*. Den Haag.
- CBS (2005a). *Toelichting "Landelijke Omgeving"*. Laatst geraadpleegd op 14-01-2014 via http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/_unique/_concept/default.htm?postingguid={303BC759-92CE-4F0A-94E3-C56331697620}&concept=Landelijke+omgeving
- CBS (2005b). *Toelichting "Omgevingsadressendichtheid"*. Laatst geraadpleegd op 14-01-2014 via http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/_unique/_concept/default.htm?postingguid={303BC759-92CE-4F0A-94E3-C56331697620}&concept=Omgevings%26shy%3badressen%26shy%3bdichtheid
- CBS (2005c). *Toelichting "Stedelijk Omgeving"*. Laatst geraadpleegd op 14-01-2014 via http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/_unique/_concept/default.htm?postingguid={303BC759-92CE-4F0A-94E3-C56331697620}&concept=Stedelijke+omgeving
- CBS (2008). *Bevolgingskrimp vooral in landelijke gemeenten*. Laatst geraadpleegd op 11-01-2014 via <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/nederland-regionaal/publicaties/artikelen/archief/2008/2008-2621-wm.htm>
- CBS Statline (2013). *Bevolking: kerncijfers*. Laatst geraadpleegd op 10-01-2014 via [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37296ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,60,\(I-1\),I&HD=130605-0924&HDR=G1&STB=T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37296ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,60,(I-1),I&HD=130605-0924&HDR=G1&STB=T)
- Cooke, T.J. (2008). Migration in a family way. *Population Space and Place*, 14, 255–265.
- Cox, S., Rijkers, M., Westerlaken, J. & Hoogendijk - van Nunen, C. (2009). *Leefbaarheid: feiten in beeld. Begrip voor leefbaarheid*. Het PON, kennis in uitvoering; Boxtel.

De Boer, M., De Feyter, J. & Suurmond, J. (1992). *Jongeren moeten hier zelf de toekomst maken. Een onderzoek naar de leefbaarheid op het Gelderse platteland, gehouden onder plattelandsjongeren (Rapport no. 75)*. Wageningen: Landbouwniversiteit Wageningen.

De Hart, J., Knol, F., Maas - de Waal, C. & Roes, T. (2002). *Zekere banden. Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Feiten, P., Hooimeijer, O. & Mulder, C. (2008). Residential experience and residential environment choice over the life-course. *Urban Studies*, 45(1), 141-162.

Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Third edition. SAGE Publications Inc, London.

Gemiddeld inkomen (2014). *Info over inkomens en salarissen*. Laatst geraadpleegd op 12-01-2014 via <http://www.gemiddeld-inkomen.nl/modaal-inkomen>

Glendinning, A., Nuttall, m., Hendry, L., Kloep, M. & Wood, S. (2003). Rural communities and wellbeing: A good place to grow up? *The Sociological Review*, 51(1), 129-156.

Gustafson, P. (2001). Meanings of place: Everyday experience and theoretical conceptualizations. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 5-16.

Haartsen, T. (2012). *Presentatie: "Jongeren op het platteland."* Zeeland: Kennisnetwerk Krimp Noord Nederland (KKNN).

Haartsen, T & Thissen, F (2013). The succes-failure dichotomy revisited: Young adults's motives to return to their rural home region. *Children's Geographies*.

Hamilton, L. C. & Seyfrit, L. C. (1993). Town-village contrasts in Alaskan youth aspirations. *Arctic*, 46(3), 255-263.

Hidalgo, M.C. & Hernandez, B. (2001). Place attachment: conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 273-281.

Leidelmeijer, K. & Marlet, G. (2011). *Leefbaarheid in krimpgebieden. Een verkenning van de relatie tussen bevolkingskrimp en leefbaarheid*. Amsterdam: RIGO Research en Advies BV.

PBL (2013). *Verhuisgeneigdheid en verhuismobiliteit naar huishoudtype*. Laatst geraadpleegd op 10-01-2014 via <http://www.pbl.nl/infographic/verhuisgeneigdheid-en-verhuismobiliteit-naarhuishoudtype>.

Pacione, M. (1990). Urban Liveability: A review. *Urban Geography*, 11(1), 1-30

Rijksoverheid (2012). *Bevolkingskrimp. Oorzaken en gevolgen bevolkingskrimp*. Laatst geraadpleegd op 12-01-2014 via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bevolkingskrimp/oorzaken-en-gevolgen-bevolkingskrimp>

Rijksoverheid (2013). *WoonOnderzoek Nederland (WoON)*. Laatst geraadpleegd op 12-01-2014 via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/woningmarkt/woononderzoek/woononderzoek-nederland-won>

Simon, C., Vermeij, L. & Steenbekkers, A (2007). *Het beste van twee werelden: plattelanders over hun leven op het platteland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Sjaastad, L.A. (1962). The Costs and Returns of Human Migration. *Journal of Political Economy*, 70(5), 80-93.

Stockdale, A. (2002). Out-migration from rural Scotland; the importance of family and social networks. *Sociologia Ruralis*, 42 (1), 41-64.

Stockdale, A. (2006). Migration: pre-requisite for rural economic regeneration? *Journal of Rural Studies*, 22, 354-366.

Thissen, F., Droogleever Fortuijn, J., Strijker, D. & Haartsen, T (2010). Migration intentions of rural youth in the Westhoek, Flanders, Belgium and the Veenkoloniën, The Netherlands. *Journal of Rural Studies*, 26, 428-436.

Vanclay, F., Higgins, M. & Blackshaw, A. (2008). *Making sense of place. Exploring concepts and expressions of place through different senses and lenses*. Canberra: National Museum of Australia.